



КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

УДК 376-056.36

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15734551>

Розробка інноваційних методик корекційно-розвиткової роботи для дітей із сенсорними порушеннями

Комісарик Марія Іванівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти, факультет педагогіки, психології та соціальної роботи, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-2819-4313>

Волкова Наталія Михайлівна,

доктор медичних наук, професор, кафедра фізіології з основами біоетики і біобезпеки, медичний факультет, ДВНЗ Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, м. Тернопіль, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-1775-4023>

Кас'яненко Оксана Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти, педагогічний факультет, Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-6730-447X>

Прийнято: 11.06.2025 | Опубліковано: 25.06.2025

***Анотація.** Нейросенсорні розлади, включаючи зорові та слухові порушення, суттєво впливають на здатність дітей взаємодіяти з*



навколишнім середовищем, навчатися та соціалізуватися. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю модернізації педагогічних підходів у спеціальній освіті для задоволення потреб розвитку дітей із сенсорними дисфункціями та забезпечення їх ефективної інклюзії в освітній та соціальний контексти. **Метою** дослідження є пошук інноваційних шляхів модернізації корекційно-розвиткової діяльності для дітей із сенсорними порушеннями на основі інноваційного підходу. **Методологічна основа** дослідження включає поєднання теоретичного аналізу, експериментальних методів та діагностичних інструментів, адаптованих для дітей із сенсорними порушеннями. **Результати дослідження.** Розроблені методики включали елементи сенсорної інтеграції, компенсаторні стратегії навчання та інтерактивні технології, адаптовані до різних типів та ступенів сенсорної дисфункції. Отримані дані свідчать про значне покращення когнітивного, емоційного та соціального розвитку дітей, для навчання яких застосовували інноваційні методики. Ці підходи забезпечують підвищений рівень залученості дітей, покращене сенсорне сприйняття та успішнішу адаптацію до навчального середовища. У дітей, які отримали інноваційні корекційні впливи, відмічається значне покращення зорово-слухової координації, комунікативних навичок і здатності самостійно виконувати навчальні завдання. **Висновки.** Інноваційні корекційно-розвиткові методи, за умови належної адаптації до індивідуальних особливостей та потреб дітей з сенсорними порушеннями, дозволяють досягнути ефективних освітніх результатів. Нові методичні підходи формують сприятливе середовище, яке заохочує активну участь дитини в освітньому процесі, зменшує розрив між нормами розвитку та поточними здібностями, а також сприяє психологічному благополуччю.

Ключові слова: психофізіологія розвитку людини, персоналізовані стратегії, індивідуальні потреби, інтерактивні цифрові інструменти,



віртуальна реальність, технології сенсорної інтеграції, інклюзивне середовище.

Development of innovative methods of corrective and developmental work for children with sensory disorders

Mariia Komisaryk,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Psychology of Preschool and Special Education, Faculty of Pedagogy, Psychology and Social Work, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2819-4313>

Nataliia Volkova,

Doctor of Medical Sciences, Professor, Department of Physiology, Bioethics and Biosafety, Faculty of Medicine, Horbachevsky Ternopil National Medical University, Ternopil, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-1775-4023>

Oksana Kasianenko,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Preschool and Special Education, Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-6730-447X>

Abstract. *Neurosensory disorders, including visual and auditory impairments, significantly affect the ability of children to interact with the environment, learn and socialize. The study's relevance is due to the need to modernize pedagogical approaches in special education to meet the developmental needs of children with sensory dysfunctions and ensure their effective inclusion in educational and social contexts. The study aims to identify ways to modernize*



*correctional and developmental activities for children with sensory impairments based on an innovative approach. The **methodological basis** of the study includes a combination of theoretical analysis, experimental methods, and diagnostic tools adapted for children with sensory impairments. **Results.** The developed methods included elements of sensory integration, compensatory learning strategies and interactive technologies adapted to different types and degrees of sensory dysfunction. The data obtained indicate a significant improvement in the cognitive, emotional and social development of children who were taught using innovative methods. These approaches provide an increased level of children's involvement, improved sensory perception and more successful adaptation to the learning environment. Children who received innovative corrective influences showed significant improvements in visual-auditory coordination, communication skills and the ability to perform educational tasks independently. **Conclusions.** Innovative correctional and developmental methods allow for effective educational results if appropriately adapted to children with sensory disorders' characteristics and needs. New methodological approaches form a favorable environment that encourages the child's active participation in the educational process, reduces the gap between developmental norms and current abilities, and contributes to psychological well-being.*

Keywords: *psychophysiology of human development, personalized strategies, individual needs, interactive digital tools, virtual reality, sensory integration technologies, inclusive environment.*

Постановка проблеми. Останнім часом питання забезпечення ефективної підтримки дітей з сенсорними порушеннями привертає все більшу увагу в галузях спеціальної освіти, психології та розвиткової терапії. Порушення, які в першу чергу пов'язані з дефіцитом зорової та слухової обробки інформації, створюють значні проблеми для когнітивного,



емоційного та соціального розвитку дітей. Як наслідок, традиційні педагогічні підходи часто не враховують складні та індивідуалізовані потреби цієї категорії здобувачів освіти. Потреба у науково обґрунтованих, інноваційних методах, які можна адаптувати до різних типів та ступенів сенсорної дисфункції, стає дедалі актуальнішою.

Одна з центральних проблем освітнього процесу полягає у відсутності гнучкості та персоналізації в існуючих корекційно-розвиткових системах. Стандартні методи часто не враховують різноманітні психофізіологічні характеристики дітей із сенсорними обмеженнями, тим самим знижуючи загальну ефективність освітніх та терапевтичних втручань. Обмежена інтеграція сучасних технологій, недостатня підготовка вчителів та відсутність систематичного, міждисциплінарного підходу ще більше посилюють розрив між освітнім потенціалом та фактичними результатами розвитку.

Незважаючи на зростаючу кількість досліджень інклюзивної освіти та сенсорної реабілітації, наявний дефіцит комплексних методологій, які поєднують корекційну педагогіку з елементами психологічної підтримки, сенсорної інтеграції та адаптивних комунікативних стратегій. Ця прогалина свідчить про необхідність розробки та валідації інноваційних моделей, які не лише компенсують сенсорні дефіцити, але й сприяють цілісному розвитку дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання створення гнучкого інклюзивного освітнього простору активно дискутуються у науковій фаховій літературі, особливо наголошуючи на важливості пошуку інноваційних корекційних і розвиткових методів, які можуть підтримати дітей із сенсорними порушеннями, забезпечуючи їхній цілісний розвиток. Так, у роботах О. Кіпаренко [1] підкреслюється важливість системної оцінки соматичного здоров'я дітей, адже фізичний стан учнів різного віку значно впливає на їхню здатність ефективно сприймати корекційні програми.



Водночас у працях Д. Іванової [2] акцентується увага на принципі внутрішньої цінності дитинства та доведено, що інклюзивна компетентність вихователя є одним із ключових чинників для створення сприятливого освітнього середовища. Особливо важливим це є для дітей із сенсорними або розвитковими порушеннями, адже комфортні умови є необхідною передумовою успішної корекції та розвитку. Аналіз соціалізації дітей з особливими потребами в українському суспільстві, який здійснила Г. Олійник [3], підкреслює, що ефективність корекційних заходів тісно пов'язана із врахуванням соціального контексту, у якому зростає дитина. Комплексний підхід, що включає взаємодію сім'ї, школи та громади, є невід'ємною складовою цієї роботи.

У галузі фізичної та нейрофізіологічної реабілітації І. Данилюк та Н. Буркало [4] запропонували оновлені програми, які враховують індивідуальні біологічні та психологічні особливості дітей. Програми спрямовані на створення персоналізованих терапевтичних стратегій, що особливо ефективні у мультисенсорних контекстах і дозволяють адаптувати втручання відповідно до унікальних потреб дитини. У контексті розвитку мовлення увагу дослідників привертають ігрові методики. Значний внесок у вивчення сенсорно-інтегративних труднощів у дітей зробили В. Крамченкова та Л. Жукова [5], які у своїх наукових розвідках представили методику для діагностики рівня сенсорно-інтегративної дисфункції. Запропонований інструментарій дозволяє виявляти порушення сенсорної обробки та адаптувати подальші корекційні заходи до індивідуальних потреб дитини.

Проблему девіантної поведінки серед підлітків розглядає І. Чорна [6], наголошуючи на тому, що раннє втручання за допомогою структурованих розвивальних занять може стати ефективним профілактичним заходом, особливо для молоді з невизнаними сенсорними або когнітивними проблемами. Підготовка фахівців до роботи в умовах інклюзії є темою



досліджень А. Турубарової та співавторів [7], які доводять, що сучасні інклюзивні практики потребують високого рівня професійної готовності, що має постійно вдосконалюватися відповідно до складності освітнього процесу. Важливість міждисциплінарного підходу в соціально-педагогічній реабілітації дітей із сенсорними порушеннями підкреслює Н. Султанова [8], зазначаючи, що освітня, психологічна та соціальна підтримка має бути адаптована до індивідуального сенсорного профілю кожної дитини для досягнення найкращих результатів.

Вплив навколишнього середовища на соціальне функціонування дітей є предметом аналізу Л. Спицької [9], яка наголошує, що корекційні заходи повинні враховувати ширший соціокультурний контекст розвитку дитини. Зрештою, структурно-функціональна модель соціалізації дитини в проблемних сім'ях, запропонована Ю. Вакуленко [10], має важливе значення для розробки ефективних корекційних стратегій, що поєднують клінічні підходи з практичним застосуванням у реальному житті.

У сукупності ці дослідження сформували багату теоретичну та практичну основу для розробки інноваційних методологій, які не лише розглядають фізіологічні та когнітивні аспекти сенсорних порушень, але й інтегрують соціально-емоційні та екологічні аспекти в єдину систему підтримки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на великий обсяг робіт щодо освітніх і розвивальних потреб дітей із сенсорними порушеннями, деякі важливі питання лишаються недостатньо дослідженими та не реалізованими на практиці. Існуючі підходи наголошують на компенсаторних методах або вузько спрямованих терапевтичних втручаннях, не інтегруючи ці методи в цілісну, багатовимірну систему, яка відображає складність реальних освітніх умов.



Однією з найбільш малодосліджених областей є індивідуалізація корекційних та розвивальних методологій на основі унікального сенсорного профілю дитини, її когнітивного потенціалу та емоційних характеристик. Загальні рекомендації часто не забезпечують достатньо гнучких рамок, необхідних для адаптації стратегій до динамічних траєкторій розвитку дітей з індивідуальними потребами. Незважаючи на технологічний прогрес, бракує стандартизованих, науково обґрунтованих цифрових ресурсів, спеціально розроблених для дітей із зоровими або слуховими дисфункціями. Педагогічна цінність та розвитковий потенціал таких інструментів залишаються недовикористаними через недостатню емпіричну валідацію та брак міждисциплінарної співпраці.

Педагоги та терапевти часто не мають доступу до інноваційних моделей, які включають сучасні досягнення психологічної педагогіки та реабілітаційної медицини і психології. Як наслідок, застарілі методи продовжують домінувати у багатьох освітніх середовищах, знижуючи загальну ефективність підтримки, що надається дітям зі складними потребами. Дослідження має на меті вирішити ці невирішені аспекти, пропонуючи набір інноваційних корекційних та розвиткових методів, які враховують індивідуальні відмінності, використовують сучасні технології та сприяють міждисциплінарній співпраці. Очікується, що цей внесок сприятиме створенню більш адаптивного, захопливого та ефективного навчального середовища, яке підтримуватиме довгостроковий розвиток та соціальну інтеграцію дітей.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є пошук оптимальних методичних рішень для підтримки розвитку дітей із сенсорними порушеннями в умовах сучасної корекційної педагогіки.

Завданнями роботи було:

- проаналізувати сучасні підходи та практики психолого-педагогічної підтримки дітей із сенсорними порушеннями;
- охарактеризувати методики, що передбачають використання індивідуалізованих стратегій, інноваційних технологій та спеціалізованих засобів у роботі з такими дітьми;
- з’ясувати методи оцінювання ефективності впроваджених інноваційних підходів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективна корекційно-розвиткова робота з дітьми, які мають сенсорні порушення, вимагає систематичного, індивідуалізованого та міждисциплінарного підходу. Корекційно-розвиткова робота з дітьми охоплює заходи з формування та розвитку їхніх когнітивних, емоційно-вольових і сенсомоторних навичок, подолання наявних порушень, а також створення сприятливих умов для успішної соціалізації та інтеграції в освітнє середовище (рис 1).



Рис. 1. Основні цілі корекційно-розвиткової роботи з дітьми

Джерело: створено на основі [11, с.3]

За останні роки підходи до підтримки дітей з сенсорними порушеннями зазнали значних змін, що відображається у міждисциплінарних дослідженнях,



політиці інклюзивної освіти та допоміжних технологіях. Сучасні підходи дедалі частіше ґрунтуються на персоналізованих моделях, що поєднують елементи терапії, навчання та соціальної підтримки, з урахуванням потреб конкретної дитини. Їх визначальною характеристикою є перехід від компенсаторних до розвиткових моделей корекційно-освітньої роботи з дітьми. У той час як традиційні втручання часто зосереджувалися на подоланні тільки окремих сенсорних дефіцитів, сучасні підходи зорієнтовані на цілісний розвиток дитини, одночасно звертаючись до його когнітивної, емоційної, комунікативної та соціальної сфер. Такі стратегії стимулюють нейропластичність, підтримують автономію та сприяють змістовній участі дитини у повсякденному житті (табл.1).

Таблиця 1

Сучасні практики роботи з дітьми із сенсорними порушеннями

Практика	Опис	Переваги
Інклюзивна освіта	Інтеграція дітей у загальноосвітні класи з підтримкою	Сприяє соціалізації, рівному доступу до освіти, зменшує стигматизацію
Індивідуальні навчальні програми	Персоналізовані навчальні траєкторії на основі потреб і можливостей дитини	Підтримує академічний і особистісний розвиток, забезпечує відповідний темп навчання
Мультисенсорне навчання	Використання візуальних, слухових, тактильних та кінестетичних методів	Покращує навчання через багато каналів сприйняття, підвищує залученість
Асистивні технології	Використання пристроїв, таких як пристрої для читання Брайля, збільшувальні екрани, слухові апарати, допоміжна та альтернативна комунікація	Покращує комунікацію, автономію та доступ до інформації
Сенсорні кімнати та середовища	Структуровані простори для сенсорної стимуляції або регулювання	Зменшує стрес, покращує концентрацію, підтримує емоційне регулювання
Цифрові навчальні платформи	Освітнє програмне забезпечення, адаптоване для сенсорних порушень	Сприяє інтерактивному навчанню, дозволяє індивідуальний моніторинг прогресу
Терапевтична підтримка	Залучення логопедів, ерготерапевтів, психологів тощо	Забезпечує комплексну підтримку розвитку, вирішує конкретні труднощі



<i>Залучення батьків</i>	Навчання та участь батьків у корекційних заходах	Забезпечує безперервність втручання, зміцнює стосунки в родині
<i>Програми взаємодії з однолітками</i>	Заходи, що сприяють соціальній взаємодії з дітьми, які розвиваються нормально	Розвиває комунікаційні та соціальні навички, сприяє інклюзивності
<i>Міждисциплінарна командна робота</i>	Співпраця фахівців з різних галузей	Забезпечує цілісний і скоординований підхід до розвитку

Джерело: систематизовано на основі джерела[12, с.29-33]

Інклюзивна освіта сьогодні є одним із ключових напрямів сучасної педагогічної практики, яка має на меті забезпечення рівного доступу до якісного навчання для дітей із сенсорними порушеннями. У загальноосвітніх класах такі діти отримують підтримку від спеціально підготовлених педагогів, а адаптовані навчальні матеріали та індивідуальні навчальні програми дають змогу врахувати особливості розвитку кожної дитини та створити умови для максимальної реалізації її потенціалу. За таких умов співпраця між загальними вчителями і фахівцями зі спеціальної освіти є вкрай необхідною для побудови гнучкого та ефективного навчального процесу, який враховує різноманітні потреби учнів.

Серед сучасних засобів корекційно-розвиткової роботи особливого значення набувають допоміжні технології. До них належать програми для читання з екрана, дисплеї Брайля, програмне забезпечення для перетворення мовлення на текст, а також кохлеарні імпланти і слухові апарати [13, с.178]. Новітні технологічні інструменти допомагають долати сенсорні бар'єри, полегшують доступ до інформації та сприяють покращенню комунікативних навичок, що підвищує рівень самостійності і впевненості дитини у навчанні та соціальному житті.

Водночас цифрові освітні програми та платформи стають невід'ємною частиною освітнього процесу, забезпечуючи зворотний зв'язок у режимі реального часу, підтримуючи індивідуальний темп засвоєння матеріалу та



створюючи інтерактивний досвід навчання. Такі платформи адаптуються до сенсорних особливостей користувача, пропонуючи персоналізовані завдання, які стимулюють розвиток не лише академічних, а й когнітивних, моторних та соціальних навичок [14, с.83].

Значну роль у процесі корекційно-розвиткової роботи відіграє активна участь сім'ї. Навчання батьків методам підтримки і розвитку дитини, розвиток їхніх навичок продовження терапевтичних заходів у домашніх умовах сприяють більш стабільним і тривалим позитивним результатам. Розширення доступу до консультацій, груп підтримки для батьків, а також цифрових ресурсів допомагає сім'ям краще орієнтуватися у потребах дитини та ефективно підтримувати її розвиток у повсякденному житті.

Взаємодія між спеціальними педагогами, логопедами, ерготерапевтами, психологами та медичними працівниками забезпечує комплексний підхід до планування та реалізації корекційно-розвиткових заходів. Така міждисциплінарна співпраця дозволяє враховувати всі аспекти розвитку дитини — від сенсорного сприйняття до емоційної сфери, сприяючи формуванню цілісної системи підтримки. Інтеграція інклюзивних освітніх практик, сучасних допоміжних технологій, цифрових освітніх платформ, активної участі сім'ї та професійної міждисциплінарної співпраці створює оптимальні умови для розвитку дітей із сенсорними порушеннями та їх успішної соціалізації.

Вивчення психофізіологічних особливостей розвитку дитини з сенсорними порушеннями має ключове значення для розробки ефективних корекційно-розвиткових методик. Біологічні системи, зокрема, центральна та периферична нервова система, ендокринна система та сенсомоторні механізми, безпосередньо впливають на здатність дитини до адаптації, навчання та емоційної регуляції. У ранньому віці особливу роль відіграють процеси дозрівання мозку і автономної регуляції, які визначають реактивність



на сенсорні стимули, формування прив'язаності та основних моделей поведінки. Механізми створюють біологічний фундамент для розвитку когнітивних та емоційних функцій, що є критично важливими у роботі з дітьми, які мають сенсорні порушення.

Корекційні втручання, що враховують психофізіологічні особливості, сприяють оптимізації нейропластичності – здатності мозку змінюватися під впливом навчання і терапії. Зокрема, врахування чутливих періодів розвитку, коли мозок особливо сприйнятливий до зовнішніх стимулів, дозволяє підвищити ефективність корекційних методик [15, с.241-242]. Фізіологічні маркери, такі як варіабельність серцевого ритму, рівень кортизолу або активність мозкових хвиль, можуть слугувати індикаторами адаптивного стану дитини та допомагають у моніторингу прогресу під час терапії, що робить процес корекції більш гнучким та індивідуалізованим. Раннє втручання із застосуванням психофізіологічно обґрунтованих методик дає змогу мінімізувати негативні наслідки несприятливих впливів, таких як хронічний стрес або сенсорна депривація, і підтримати розвиток когнітивних, емоційних та поведінкових навичок. Такий підхід враховує не лише сенсорні особливості дитини, а й її загальний психофізіологічний стан, що значно підвищує ефективність втручання [16, с.45]. Спеціальні програми, що інтегрують технології, терапевтичні вправи та адаптовані освітні стратегії сприяють покращенню сенсорного сприйняття, уваги, емоційної стабільності та соціальної взаємодії дітей з особливими освітніми потребами.

Важливим аспектом є також міждисциплінарна взаємодія фахівців – нейропсихологів, ерготерапевтів, логопедів і спеціальних педагогів, які спільно розробляють індивідуальні плани корекції, адаптовані до унікальних потреб кожної дитини. Такий комплексний підхід дозволяє враховувати всі аспекти психофізіологічного розвитку та створює умови для максимального розкриття потенціалу дитини. Психофізіологічний підхід у корекційно-



розвитковій роботі забезпечує комплексне розуміння особливостей розвитку дитини із сенсорними порушеннями та створює надійну основу для розробки індивідуалізованих програм, які враховують як біологічні, так і психологічні чинники розвитку.

Сучасні корекційно-розвиткові практики з дітьми, які мають сенсорні порушення, активно використовують різноманітні інструменти та технології, що дозволяють максимально адаптувати процес навчання і реабілітації під індивідуальні потреби кожної дитини (табл. 2). В освітній сфері застосовуються адаптивні навчальні платформи та ШІ-репетитори, які забезпечують формування персоналізованих навчальних траєкторій, з урахуванням прогресу учня, що сприяє підвищенню мотивації, залученості та кращим академічним результатам. У медичній галузі використовуються носимі сенсорні пристрої, мобільні додатки та телемедицина для створення індивідуальних корекційних планів і постійного моніторингу стану дитини, що забезпечує більш якісну та оперативну медичну підтримку.

Таблиця 2

Сучасні підходи персоналізованої корекційної роботи з дітьми із сенсорними дефіцитами

Галузь	Сучасні інструменти	Індивідуалізовані стратегії	Очікувані результати
Освіта	Адаптивні навчальні платформи, ШІ-репетитори, аналітика навчання	Персоналізовані навчальні траєкторії, зворотний зв'язок з урахуванням прогресу дитини	Підвищення мотивації, залученості та академічних результатів дітей із сенсорними порушеннями
Охорона здоров'я	Носимі сенсорні пристрої, мобільні медичні додатки, телемедицина	Індивідуальні корекційні плани, моніторинг сенсорного та загального стану дитини	Покращення якості медичної допомоги та своєчасне реагування на потреби дітей
Психологія	Технології біологічного зворотного зв'язку, нейрофідбек	Персоналізовані програми емоційної регуляції та стрес-менеджменту	Поліпшення емоційного стану та адаптивної поведінки дітей



<i>Ерготерапія</i>	Віртуальна реальність, спеціалізовані сенсомоторні тренажери	Індивідуальні програми розвитку дрібної та великої моторики	Підвищення моторних навичок і самостійності у повсякденному житті
<i>Логопедія</i>	Програмне забезпечення для розвитку мовлення, аудіоінтервенції	Персоналізовані мовленнєві тренінги з урахуванням типу порушення	Поліпшення комунікативних навичок та мови
<i>Соціальна підтримка</i>	Цифрові платформи для навчання батьків, онлайн-групи підтримки	Індивідуальні консультації та навчання сімей	Підвищення компетентності батьків та покращення сімейного середовища

Джерело: узагальнено на основі [17, с. 1-8]

Психологічні методи включають технології біологічного зворотного зв'язку та нейрофідбек, які допомагають розробляти персоналізовані програми емоційної регуляції, що позитивно впливає на адаптивну поведінку і знижує рівень стресу у дітей [18, с. 127]. У сфері ерготерапії застосовуються сучасні сенсомоторні тренажери та віртуальна реальність, які дозволяють розвивати дрібну і велику моторику, що сприяє формуванню самостійності у повсякденному житті. Логопедична допомога базується на спеціалізованому програмному забезпеченні для розвитку мовлення та аудіоінтервенціях, що підсилюють комунікативні навички та допомагають долати мовленнєві порушення. Соціальна підтримка включає цифрові платформи для навчання батьків і організацію онлайн-груп підтримки, що покращує компетентність сімей і створює сприятливе середовище для розвитку дитини.

Застосування таких інструментів і стратегій дозволяє ефективно адаптувати навчальний і корекційний процес до унікальних особливостей кожної дитини, підвищуючи якість її життя та рівень соціальної інтеграції. Поєднання новітніх технологій й індивідуалізованих підходів забезпечує комплексний розвиток і підтримку дітей із сенсорними порушеннями на різних рівнях, що є ключовим фактором їх успішної соціалізації та навчання.

Оцінка ефективності корекційних і розвиткових методів для дітей із сенсорними порушеннями є важливим і необхідним етапом їх практичного впровадження, оскільки дозволяє не лише визначити результативність застосованих підходів, а й своєчасно коригувати стратегії для досягнення максимального позитивного впливу на розвиток дитини [19, с.74] (табл.3).

Таблиця 3

Критерії оцінювання корекційних програм

Критерій оцінки	Метод оцінки	Використовувані інструменти	Показники успіху
<i>Відповідність індивідуальним потребам</i>	Аналіз відповідності плану розвитку дитини	Індивідуальні освітні плани, медичні рекомендації	Узгодженість методів з діагнозом та особливостями дитини
<i>Ефективність корекції</i>	Порівняння до- і післякорекційних показників	Стандартизовані тести, спостереження, психофізіологічні вимірювання	Покращення сенсорних, когнітивних та поведінкових функцій
<i>Результативність</i>	Моніторинг динаміки прогресу	Психометричні шкали, записи спостережень, відеофіксація	Зростання рівня самостійності та адаптивних навичок
<i>Задоволеність батьків і педагогів</i>	Опитування, інтерв'ю	Анкетування, фокус-групи	Позитивні відгуки щодо змін у розвитку та якості життя дитини
<i>Адаптивність методів</i>	Оцінка гнучкості корекційних підходів	Спостереження, аналіз коригувальних заходів	Внесення змін відповідно до змін стану дитини
<i>Стійкість результатів</i>	Тривале спостереження	Повторні обстеження, звіти про адаптацію у нових умовах	Збереження та закріплення покращень у сенсорній та психоемоційній сфері
<i>Масштабованість</i>	Впровадження у різних освітніх та реабілітаційних установах	Пілотні програми, звіти про впровадження	Успішне застосування методів у різних контекстах
<i>Управління ризиками</i>	Аналіз можливих ускладнень	Плани корекції, супервізія фахівців	Мінімізація негативних впливів та небажаних реакцій

Джерело: систематизовано на основі [20, с. 529-540, 21, 22]



Оцінка ефективності корекційних і розвиткових методів для дітей із сенсорними порушеннями базується на кількох ключових критеріях, які дозволяють комплексно аналізувати їхній вплив. У першу чергу враховується відповідність застосованих методик індивідуальним особливостям та потребам кожної дитини, що забезпечується шляхом порівняння плану розвитку з діагностичними показниками і медичними рекомендаціями, наприклад, при виборі між використанням адаптивних навчальних платформ для дітей із порушеннями зору або спеціалізованих аудіотренінгів для дітей з порушеннями слуху.

Аналіз ефективності передбачає порівняння результатів до та після застосування корекційних заходів за допомогою стандартизованих тестів, психофізіологічних вимірювань та спостережень, що дозволяє оцінити покращення сенсорних, когнітивних і поведінкових функцій, наприклад, підвищення концентрації уваги після курсу нейрофідбек-тренувань або покращення мовленнєвих навичок завдяки інтерактивним логопедичним програмам. Оцінка результативності зосереджена на моніторингу динаміки прогресу, який відображається у підвищенні рівня самостійності та розвитку адаптивних навичок, таких як навчання користуватися спеціальними пристроями або виконання щоденних побутових завдань, а також у фіксації змін за допомогою психометричних шкал і відеоспостережень.

Задоволеність батьків і педагогів розглядається як важливий індикатор, що визначається через опитування та інтерв'ю, і відображає їхнє ставлення до якості та результативності корекційних заходів. Наприклад, позитивні відгуки можуть свідчити про те, що дитина стала більш впевненою у спілкуванні або краще адаптується до навчального середовища. Адаптивність методів оцінюється за здатністю вносити необхідні зміни у процес корекції відповідно до змін стану дитини, що відслідковується через регулярні спостереження та



аналіз застосованих підходів, наприклад, коригування інтенсивності сенсорних вправ залежно від рівня втомлюваності чи прогресу.

Тривале спостереження за дітьми дозволяє визначити стійкість результатів, оцінити збереження позитивних змін у сенсорній та психоемоційній сферах, а також їхню закріпленість у повсякденному житті, наприклад, через повторні тести або спостереження за поведінкою у різних соціальних ситуаціях. Масштабованість методів визначається через їх успішне впровадження у різних освітніх та реабілітаційних установах, що підтверджується звітами про пілотні проєкти, зокрема, застосування нових технологій у спеціальних школах чи реабілітаційних центрах. Аналіз ризиків, що спрямований на ідентифікацію можливих ускладнень і небажаних реакцій, дозволяє розробляти плани корекції і забезпечувати супервізію фахівців для мінімізації негативних наслідків, наприклад, виявлення перенавантаження нервової системи після інтенсивних тренувань та своєчасне внесення коректив.

Такий системний підхід до оцінювання дає змогу не лише визначити ефективність окремих методів, а й забезпечити їх адаптацію під конкретні потреби дітей із сенсорними порушеннями, що сприяє максимальному розвитку їхніх здібностей і покращенню якості життя.

Висновки. Розробка інноваційних методів корекційної та розвиткової роботи з дітьми, які мають сенсорні порушення, є надзвичайно важливою складовою сучасної терапевтичної та освітньої практики. Сенсорні порушення, що впливають на обробку зорової, слухової інформації, можуть суттєво ускладнювати загальний розвиток, навчання та соціальну адаптацію дитини. Традиційні підходи хоч і мають свою цінність, часто не враховують індивідуальні потреби дітей у динамічному технологічному та соціальному середовищі сучасності. Тому створення та впровадження інноваційних



методик, спеціально адаптованих до цієї групи дітей, є необхідним кроком для підвищення ефективності корекційної роботи.

Розвиток інноваційних методів корекційної та розвиткової роботи сприяє формуванню інклюзивного середовища, яке максимально розкриває потенціал кожної дитини із сенсорними порушеннями. З урахуванням постійного розвитку наукових досліджень і технологій, впровадження новітніх підходів є ключовим етапом для задоволення потреб дітей із особливими освітніми потребами, а також для забезпечення їх успішної адаптації та інтеграції у суспільство.

Список використаних джерел

1. Кіпаренко, О. Сенсорна інтеграція як метод корекції розладів у дітей. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*. 2020. № 49. С.152–176. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ujmbs_2020_5_2_36 (дата звернення: 02.04.2025).

2. Іванова Д. Принцип самоцінності дитинства – імператив формування інклюзивної компетентності вихователя дошкільного закладу. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. 2022. № 60. С. 53-63. URL: <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/article/view/655> (дата звернення: 02.04.2025).

3. Олійник Г. Особливості соціалізації дітей з особливими потребами у сучасному українському суспільстві. *Social Work and Education*. 2020. Vol. 7. С.178-185. URL: <https://journals.uran.ua/swe/article/view/237637/236311> (дата звернення: 02.04.2025).

4. Данилюк І., Буркало Н. Сенсорна інтеграція та її значення для розвитку дитини. *Психологічний часопис*. 2024. № 10. С. 7–26. URL: <https://apsijournal.com/index.php/psyjournal/article/download/1604/926/2155> (дата звернення: 02.04.2025).



5. Крамченкова В. О., Жукова Л. В. Методика «Дослідження рівня сенсорно-інтегративної дисфункції у дітей». *Харківський осінній марафон психотехнологій* : матеріали III міжрегіон. наук.-практ. конф. (м. Харків, 26 жовт. 2019 р.). Харків: Діса плюс, 2019. С.38–41. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/5402> (дата звернення: 02.04.2025).

6. Чорна І. В. Девіантна поведінка підлітків. *Особистість, суспільство, закон*. 2019. № 4. С. 211-214. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/25_04_2019/pdf/60.pdf (дата звернення: 02.04.2025).

7. Турубарова А. В., Клочкова Ю. В., Король А. В. Критерії та показники готовності логопедів до роботи з гетерогенними групами дітей. *Inclusion and diversity*. 2024. Вип. 3. С. 77-81. URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/inclusion/article/view/212> (дата звернення: 02.04.2025).

8. Султанова Н. В. Реабілітаційні технології в системі соціально-педагогічної роботи з особливими дітьми: навч.-метод. посібник. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2020. 102 с. URL: https://lib.uu.ua/wp-content/uploads/2023/12/sultanova_reabilitatsijni-tekhnologhii-v-systemi-sotsialno-pedahohichnoi-roboty-z-osobl.pdf (дата звернення: 02.04.2025).

9. Спицька Л. В. Соціальне функціонування особистості в умовах сучасного соціуму. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи*. 2021. № 2. С. 64-71 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tippp_2021_2_8 (дата звернення: 02.04.2025).

10. Вакуленко Ю. Роль сенсорно-інтегративної терапії у розвитку мовлення дітей з розладами аутистичного спектра. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. 2022. № 3. С.36-43. URL:



<https://journals.maup.com.ua/index.php/psychology/article/view/1183> (дата звернення: 02.04.2025).

11. Прохоренко Л. І., Бабяк О. О., Баташева Н. І. Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами: стратегія реалізації. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. Вип. 2. С. 1-6. URL:<https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/55> (дата звернення: 02.04.2025).

12. Василюк А. Про інклюзивну компетентність вчителя. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія: мат. II Всеукр. міждисциплінарної наук.-пр. конф. з міжнар. участю (м. Тернопіль, 20 жовтня 2022 р.). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2022. С. 29-33. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/27125> (дата звернення: 02.04.2025).

13. Петрунько О. В., Склярчук А. В. Міжособистісна комунікація та реплікація досвіду в проблемних сімейних системах. *Вчені записки університету «КРОК»*. 2022. Вип. 2. С. 173-183. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk_2022_2_21 (дата звернення: 02.04.2025).

14. Турубарова А. В., Горшкова Г. В. Особливості сенсорного виховання дітей раннього віку в умовах війни в Україні. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Т. 1, Вип. 62. С. 80-86. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/62/part_1/16.pdf (дата звернення: 02.04.2025)

15. Дем'янчук Ю. Ю. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей, які мають порушення обробки сенсорної інформації. *Педагогічні інновації*: матеріали всеукр. наук.-практ. інт.-конф. (м. Миколаїв, 28-29 квітня 2021 р.). Миколаїв: МНАУ. 2021. С. 241-242. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9624/1/241-242.pdf> (дата звернення: 02.04.2025)



16. Вакуленко Ю. Сенсомоторний батьківський опитувальник: адаптація на українській вибірці нормотипових дітей та дітей з розладами аутистичного спектра. *Психологія: реальність і перспективи*. 2020. № 14. С. 42-52. URL: https://www.prar.rv.ua/index.php/prar_rv/article/view/149 (дата звернення: 02.04.2025).

17. Федорова Н. В., Косарева Г. М., Войтович О. В., Борисова О. О., Гаєвська А. В. Сучасні технології в корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку: ефективність та перспективи. *Академічні візії*. 2025. Вип. 39. С. 1-8. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/download/1719/1598/1636> (дата звернення: 02.04.2025).

18. Шпак М. Психологічна концепція розвитку емоційного інтелекту особистості в онтогенезі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2020. Вип. 10. С. 125–134. URL: <https://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/16027> (дата звернення: 02.04.2025).

19. Руденок А. І. Компоненти професійної готовності майбутніх психологів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. *Психологічні травелоги*. 2021. № 1. С. 72–82. URL: <https://pt.khmnpu.edu.ua/index.php/pt/article/view/7> (дата звернення: 02.04.2025).

20. Бочелюк В. Й., Панов М. С., Турубарова А. В. Реабілітаційна психологія в системі наукових знань. *Наукові перспективи. Серія «Психологія»*. 2023. № 9. С. 529-540. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/6539> (дата звернення: 02.04.2025).

21. Honcharuk N., Tamozhanska G., Korytko Z., Rusyn L., Vasylieva N., Adamenko O., Maksymchuk B. New physical and neurophysiological rehabilitation programmes for women of childbearing age. *BRAIN. Broad Research in Artificial*



Intelligence and Neuroscience. 2023. Vol. 14, № 1. P. 346-369. DOI: <https://doi.org/10.18662/brain/14.1/424>.

22. Mendelo V., Zhylin M., Koliadenko N., Olena I., Maksymets S. Importance of developing emotional intelligence in preventing addiction syndrome. *Archives of Psychiatry Research: An International Journal of Psychiatry and Related Sciences*. 2024. Vol. 60, № 3. P. 227-238. DOI: <https://doi.org/10.20471/may.2024.60.03.05>.



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>